

Eläintautilainsäädännön uudistus

Uusi eläintautilaki tuli voimaan 1.1.2014. Edellisen eläintautilain voimaantulosta 1.9.1980 ehti kuluja vajaat 34 vuotta. Näiden vuosien aikana tapahtui paljon. Suomi liittyi Euroopan unioniin. Tuotantoeläinten tilakoko kasvoi ja tuli pito-
muotoja, kuten emakkorenkaat, hiehohotellit ja ternimaitovasikkakasvattamot. Uusista navetoista tehtiin pihattoja parsinavetoiden sijaan ja häkkikanaloista luovuttiin. Omatarvetuotanto, pienimuotoinen tuotanto ja suoramyyni ovat taas tulleet suosioon suurten ja tehokkaiden eläintenpitoyksiköiden rinnalla.

Kaikkien näiden uudistusten keskellä vanha eläintautilaki piti yllättävän hyvin pintansa. Eläintaudit pysyivät pääsääntöisesti samoina ja Suomen eläintautitilanne säilyi hyvänä lisääntyneestä tuonnista huolimatta. Tämä oli hyvin järjestäytyneen elinkeinon ja erityisesti Eläintautien torjuntayhdistyksen ETT:n ansiota. Viranomaisten resurssien vähentyessä elinkeino on ottanut enemmän vastuuta eläintautien torjunnassa, mikä onkin luonnollista elinkeinon erikoistuesssa ja siirryttäessä isoihin ammattimaisesti hoidettuihin eläintenpitoyksikköihin.

Vuonna 2000 voimaan tullut uusi perustuslaki oli kuitenkin viimeinen naula vanhan eläintautilain arkkuun. Keskeisistä asioista, kuten toimijan oikeuksista ja velvollisuuksista, eläinten siirtojen ja ihmisten liikkumisen rajoituksista, hyväksymisistä ja luvista, ei enää voinut säätää pääosin ministeriön asetuksilla, vaan lainsäädäntöä oli lisättävä ja tarkennettava. Eläintautilainsäädännölle on ominaista säästöjen yksityiskohtaisuus ja suuri lukumäärä, mikä johtuu tautien ja niiden torjuntamenetelmien moninaisuudesta. Suomea sitovat myös Maailman eläintautijärjestöstä OIE:stä ja Euroopan unionista tulevat kansainväliset velvoitteet tautien torjunnalle. Jos tauteja ei torjuta kansainvälisten sääntöjen mukaisesti, eläinten ja eläimistä saatujen tuotteiden vienti estyy.

Kaikkien näiden asetuksiin sisällytettyjen säännösten nostaminen lakiin ja niistä säätäminen perustuslain edellyttämällä tavalla on ollut suurin haaste lain valmistelussa. Toisena haasteena on ollut viranomaisten ja eri toimijoiden vastuiden ja velvoitteiden selkeyttäminen. Toimijoiden vastuuta eläintautien ennaltaehkäisystä on lisätty.

Pääsääntöisesti vanhan eläintautilain säännökset on kuitenkin pyritty säilyttämään. Esimerkiksi vastustettavien eläintautien luokitusjärjestelmä on säilytetty ennallaan, joskin pieniä muutoksia on tehty tautien luetteloihin.

Vaikka uusi eläintautilaki sisältää nyt 119 pykälää aikaisemman lain 25 pykälän sijaan, on edelleen tarvetta kymmenien asetusten antamiseen. Samaan aikaan eläintautilain kanssa tuli voimaan 32 asetusta ja 2 päätöstä, ja lisää asetuksia on tarkoitus antaa vuoden 2014 aikana.

Myös Euroopan unionin tasolla ollaan uudistamassa eläintautilainsäädäntöä. Komissio antoi ehdotuksensa asetukseksi eläinten terveydestä toukokuussa 2013. Ehdotuksen käsittely neuvostossa ja parlamentissa on meneillään. Lainsäädäntöuudistuksessa on samoja piirteitä kuin Suomen kansallisessa uudistuksessa. Toimijoiden ja viranomaisten vastuita ja velvoitteita selkeytetään. Lisäksi Lissabonin sopimuksen mukaan komission delegoitua säädösvaltaa voidaan käyttää ainoastaan EU:n lainsäädäntöprosessia hyväksytyjen säästöjen muiden kuin keskeisten osien täydentämiseen ja muuttamiseen, jolloin keskeiset säädökset on nostettava asetuksen tasolle. Asetus tulee sovellettavaksi kolme vuotta sen hyväksymisestä, eli aikaisintaan vuonna 2017.

Kajsa Hakulin

ELL, Maa- ja metsätalousministeriön neuvotteleva virkamies